

Karoliina Wares

LL, erikoislääkäri
HUS Jorvin sairaala
karoliina.wares(a)hus.fi

Tapahtumia ja tunnelmia pukukaapin
tuolla puolen.

inhimillinen tekijä

Synnytysosaston synnytystuskat

Jorvin sairaalan synnytys- ja lapsivuodeosastot muuttivat väistötiloihin helmikuun lopussa. Muuttoa edeltänyt ”raskausaika” eli siirron suunnittelu oli sekin varsin vaiherikas, mutta vaatisi kokonaan oman artikkelinsa. Tämä on kertomus synnytyssalin syntymästä eli Espoon sairaalan synnytysosaston ensimmäisestä vuorokaudesta anestesia­lääkärin silmin.

ESSYN:n eli Espoon sairaalan synnytys- ja lapsivuodeosaston puolelle on protokollan mukaan virka-aikaan sijoitettuna kaksi Jorvin anestesia- ja leikkausosaston anestesia­lääkärinä, joista toinen jatkaa obstetrisen anestesian päivystäjänä seuraavaan aamuun saakka. Tiistai­aamuna 27.2. marssimme kollegani Sara Toivakan kanssa lasiputkea pitkin Espoon sairaalan puolelle varsin jännittyneen mielialan vallitessa. Saralle matka oli erityisen mielenkiintoinen, koska hän sai tietää vasta muutamaa minuuttia aikaisemmin olevansa tuona päivänä sijoitettuna synnytysosaston puolelle. Minä mietin, mitä vastaan mahtaisi tulla. Edellisellä käynnilläni edeltävällä viikolla useimmista huoneista oli puuttunut vielä sisustus ja leikkaussalien sisälmyksetkin olivat olleet melko keskeneräiset. Nyt sisään astuessamme paikka muistutti muurahaiskekoa, ihmisiä hyöri järjestelemässä viimeisiä tavaroita, rullakoita tyhjennettiin ja täytettiin, puhelimia ja ihmisiä etsittiin ja ilmassa oli suuren urheilujuhlan tuntua. Gynekologit ryhtyivät pitämään aamupalaveria uutuudenkarheassa kansliassa johdossaan apulaisylilääkäri Aulikki Saari-Kemppainen, jonka kanssa päätimme heti tuoreeltaan, että seuraavana aamuna otamme ESSYN:n ensimmäisten päivystäjien ”survivor selfien”.

Anestesiakanslia, joka toimii myös päivystäjän huoneena, oli hivenen tavallista askeettisempaa laatua. Sieltä löytyi kirjoituspöytä ja tuoli sekä tietokone, joka myös toimi (halleluja!), mutta sänkyä tai yöpöytää siellä ei ollut. Koemakasin lattian ja

totesin, että se oli siedettävän puhdas eikä siinä ollut muhkuroita, joten arvelin, ettei olosuhteista sovi valittaa. Saimme onneksi kuulla, että uuden, juuri tähän kansliaan tilatun Tempur-sängyn toimittaminen kestäisi vaivaiset kuusi viikkoa, mutta että varasänky oli jo tulossa. Havaitsimme myös, että valot toimivat liike­tunnistimella, mikä toi oman jännittävän lisänsä kansliassa oleskeluun. Lähdimme ennen syvällisempää kansliatestausta kuitenkin ensin tekemään kierroksen synnytysosastolla ja hakemaan uuden työpuhelimemme.

Tässä vaiheessa synnytysosaston ovet auke­sivat potilaille ja synnytyssalit alkoivat täyttyä yllättävän nopeasti. Jäi vähän sellainen fiilis, että synnyttäjät olivat odottaneet jalat ristissä koto­na uuden synnytysosaston aukeamista ja pöläh­tivät sitten laumana paikalle... Ilmeisesti tieto ESSYN:n lapsivuodeosaston yhden hengen huoneista oli levinnyt mukavasti pääkaupunkiseudulla synnyttäjien keskuudessa. (Kuva 1)

Synnyttäjien saapuessa juttelimme leikkaussali­henkilökunnan kanssa ja kiersimme katsomassa paikkoja. Leikkaussaleissa homma tuntui olevan hanskassa, seinältä puuttuivat aamulla vielä muun muassa fläppitauho­hjeet ja kaikenlaista pientä säätöä löytyi vähän väliä, mutta salien tuleva koeponnistus ei aiheuttanut iskemi­atasoista takykardiaa. Elektiiviset sektiot oli suunniteltu aloitettavaksi vasta seuraavana päivänä, joten aikaa valmisteluun oli vielä. Elvytyspöytä ja vaikean ilmatien pöytä olivat paikoillaan toisen leikkaussalin oven vieressä, mutta elvytyspöydän elvytys- ja

Kuva 1: ESSYN:n synnytysosaston "iso telkkari" eli maisemaikkuna Glimsin talomuseon suuntaan.

sedaatiolääkkeet (mm. ketamiini) olivat lukitsemattomassa, merkatussa laatikossa sellaisessa tilassa, jonne potilailla ja omaisilla oli esteetön pääsy. Onneksi pöydässä oli myös lukittava laatikko, joten vaihdoin lennossa laatikoiden nimilaput ja sisällöt ja avaimellekin löytyi järkevä paikka. Elvytyspöydän kanssa puuhastellessamme tajusin myös, että gynekologien kanslian ovi aukeaa suoraan kuljetusrespiraattoria päin (train of thought: *KRUNTS* "AAARGH! Missä ambu?"), joten leikin hetken palapeliä elvytyspöydän, vaikean ilmatien pöydän ja bronkoskooppien kanssa ja löysin lopulta konfiguraation, jossa kaikki olivat paitsi turvassa kolhuilta, myös helposti käyttöön otettavissa.

Synnytysosastolla oli suunnitelman mukaan otettu käyttöön erityiset Ascom Myco -puhelimet, jotka on suunniteltu nimen omaan sairaalakäyttöön. Normaalien älypuhelin toimintojen lisäksi niihin tulevat hälytykset hätäsektioista ja virvoittelusta hakulaitetyyppisesti. Systeemi vaikutti hyvältä, mutta laitteiden kanssa ilmeni joitakin ongelmia heti kättelyssä. Verkko ei aluksi toiminut kunnolla sairaalan ylimmässä kerroksessa, joten puhelin piippasi noin kolmen minuutin välein ilmoituksen verkkohäiriöstä. Sara ryhtyi opiskelemaan puhelimen sielunelämää ja tarkistamaan puhelimeen asennettuja numeroita, ja kylmä hiki iski, kun totesimme muutaman ensimmäisen tarkastetun numeron jälkeen, että kaikki tarkastetut numerot olivat jossain prosessin vaiheessa ohjelmoituneet väärin. Sara ryhtyi järjestelmällisesti

käymään läpi puhelinnumeroita sisäistä puhelinluetteloa käyttäen ja havaitsi samaan konkurssiin, että myös sairaanhoitopiirin sisäisen puhelinluettelon numeroista osa oli väärin.

Sillä aikaa kun Sara tačkosi puhelinnumeroita läpi ja kokeili niitä sekä piti palavereita Ascomin edustajan kanssa, minä havaitsin kaksi korkean prioriteetin puutetta. Anestesiakanslian vessassa ei ollut vessapaperia eikä kahvihuoneessa suklaata. Niinpä kävin ensin hakemassa saippuat, käsipyyhkeet ja vessapaperit vessaamme ja kipitin sitten Espoon sairaalan R-kioskille hakemaan suklaarasioita. Kiikutin ne kahvihuoneeseen ja kun sinne saapuivat vielä Aulikin tilaamat pullat, alkoi pikku hiljaa tuntua, että kyllä tästä vielä selvitään. Marssin voimaantuneena saman tien parantamaan anestesiakanslian feng shuita aiheeseen sopivalla muralilla (Kuva 2). Samoihin aikoihin Sara sai puhelimitse kunnian lähteä suorittamaan ESSYN:n ensimmäistä anestesiologista toimenpidettä eli (tähän väliin rumpujen pärinää, torvia, symbaaleita) laskimokanyylin laittoa!

Heti tämän juhlallisen hetken jälkeen oli kuitenkin seuraavan organisointitehtävän vuoro. ESSYN:in tiloissa potilaiden kulku synnytysosastolle käy leikkaussalipuolen ohi, ja koska synnytysosalipuolen ja leikkausosastopuolen välissä ei vielä alkuvaiheessa ollut lukittavia ovia tai muita kulkuesteitä, potilaat ja heidän saattajansa saattoivat halutessaan vapaasti käyskennellä kurkkimassa leikkaussaleihin, heräämöhön, virvoitteluhuoneeseen ja muihin tiloihin. Samoissa aulatiloiissa

>>

Kuva 2: Anestesiakanslian tussitaulun uusi look.

Kuva 3: Leikkaussalihenkilökunta tarjosi uuden alun kunniaksi pientä yöpalaa.

säilytetään myös anestesia- ja elvytysvälineistöä sekä vastasyntyneen kuljetuskaappia potilassiirtoja varten. Siinä vaiheessa, kun näin kolmannen uteliaan pariskunnan käpeksimässä leikkaussalien edessä näpelöimässä kuljetuskaapin säätöjä, päätin, että rajat ovat rakkautta. Koska voimakkaiden luomista ei syystä tai toisesta opetettu erikoistumiskierron aikana, enkä löytänyt Googlestaakaan ”force fields for dummies”-pikaohjeita, kävin sen sijaan etsimässä KVG-metodilla sopivan STOP-merkin internetin ihmemaailmasta, muokasin siitä sopivan kielto-aulun ja printtasin niitä nivaskan. Nämä laput kävin sitten teippailemassa oviin ja pylväisiin lattiassa jo olevien STOP-merkkien tehostamiseksi. Management by perkele toimii aina!

Illan jännitysmomenttia hiukan lievitti anestesiakanslian tilapäisen sängyn saapuminen paikalle. Tosin sänky, niin hieno kuin se olikin säätöineen ja seniorilaittoineen, ei kiusallista kyllä mahtunut lainkaan kanslian ovesta

sisään. Meidän tätä dilemmaa joukolla puntaroimme Aulikki sattui paikalle ja huomautti, että Jorvin puolella olevasta vanhasta gynekologien päivystyskämpästä löytyisi varsin hyväkuntoinen sänky, joka lojuu siellä tyhjän panttina. Se sitten loppujen lopuksi anestesiakansliaan roudattiinkin ja pikaisen koemakaamisen perusteella mieli asettui lähes zenmäiseen rauhan tilaan. Virka-ajan lopputtua Sara pääsi lähtemään kotiin kaikkensa

antaneena ja minä jäin testaamaan gynekologisen sängyn vaakasometusominaisuuksia ja odottelemaan ensimmäisiä synnytyspuudutuksia.

Puudutuksia tipahtelikin illan aikana tasaiseen tahtiin. Koska olimme kätilöiden kanssa kaikki tottuneet liikuskelemaan ja toimimaan edellisen synnytysosaston synnytysuoneissa, uuden osaston erilaiset tilat saivat alkuun aikaan melko koomista ja hiukan puutteellisesti synkronoitua tanssahtelua kätilöiden ja anestesiälääkärin välillä.

Havaitsimme myös akuutiksi puutteeksi sen, ettei

Olivatko synnyttäjät odottaneet kotona jalat ristissä uuden synnytysosaston aukeamista?

Kuva 4: Selviytyjien selfie, kuvassa jutun kirjoittaja diskohilesilmäpusseineen ja ayl Aulikki Saari-Kemppainen.

Mikä ESSYN?

► Espoon sairaalan synnytys- ja lapsivuodeosasto ESSYN on HUS Jorvin sairaalan synnytys- ja lapsivuodeosastojen väistötila, joka vuokrattiin Espoon kaupungilta Espoon sairaalan neljännessä kerroksesta. Tilasta on tehty kymmenen vuoden vuokrasopimus. Yksikössä on yhdeksän synnytyshuonetta ja kaksi synnyttäneiden vuodeosastoa, joissa on yhteensä 29 potilaspaikkaa. Vuodeosastojen kaikki huoneet ovat perhehuoneita. Yksikössä on suunniteltu tapahtuvan noin 4 500 synnytystä vuodessa.

synnytyshuoneissa ollut mitään ylimääräisiä jakkaroita tai käsinojattomia tuoleja, joilla anestesia-lääkäri voisi istua puuduttaessaan. Vaihtoehtoiksi jäivät siis kätilöille tarkoitetut satulatuolit tai korkea polviasento. Päädyin näistä ensimmäiseen ja havaitsin, että keskivartalon hallinta oli tässä urheilulajissa avainasemassa, kätilöiden satulatuoleissa kun oli kaikissa liukkaasti liikkuvien pyörien lisäksi istuimiin rakennettu istumisasentoa aktiivoiva keinutoiminto... No, synnyttäjät kuitenkin puutuivat niin kuin pitää (kolminkertainen eläköönhuuto vatsa- ja selkälihaksillemi!), jakkaroitakin saatiin ja me henkilökunnan jäsenet totuimme pikku hiljaa uusiin tiloihin.

Illan pimennyttyä leikkaussalihenkilökunnan yövuoro saapui remmiin ja meidät muut kutsuttiin kahvihuoneeseen, jonne oli järjestetty aistillinen ja sofistikoitunut yöpala ESSYN:n ensimmäisen yön kunniaksi (Kuva 3). Siinä kaikkien kynnelle kykenevien kätilöiden, leikkaussalihoitajien ja gynekologien kanssa juustoja ja keksejä nautiskellessa ja (alkoholitonta) kuohuvaa kilistellessä alkoi tuntua, että kyllähän täällä saattaa juuri ja juuri pystyä töissä olemaan. Taisinpa jopa pehmetä siinä määrin, että tulin luvanneeksi kesää vasten tuoda riippumaton kahvihuoneen yhteydessä olevalle parvekkeelle.

ESSYN:n ensimmäinen sektio tehtiin kiireellisenä seuraavan vuorokauden ensimmäisen tunnin alettua ja kaikki sujui mallikkaasti. Samalla tuli koeponnistettua myös kätilöiden vastuulla oleva perheheräämökonsepti, toki tässä vaiheessa leikkaussalipuolen anestesiahoitajat olivat vielä heräämössä apuna. Muun osan yöstä kävin tasaisin väliajoin puuduttamassa synnyttäjiä ja loppajat svengasin kuin hirvi anestesiakansliassa alati vaihtuvien diskovalojen tahtiin. Kävi nimittäin ilmi, että molempien kanslioiden kattovalojen liiketunnistimet reagoivat, paitsi kansliassa olevan lääkärin (hengitys)liikkeisiin, myös siihen, kun joku käveli ulkopuolella käytävässä, aivasti synnytysosaston vessassa tai räpytti kahvihuoneessa silmiään.

Aamulla kaiken joraamisen jälkeen oli aika ottaa sovittu selviytyjien selfie (kuva 4.) ja siirtää viestikapula seuraaville kollegoille. We did it! Uusi synnytysosasto oli syntynyt! (Ja huomautettakoon tässä vaiheessa, että diskovalo-ongelmakin ratkesi seuraavana päivänä ainakin väliaikaisesti varsin yksinkertaisella konstilla, kun tuoreaivoisemmat lääkärit saapuivat sitä miettimään. Kroonikko-vaippa for the win!) ■